Lietas arhīva Nr. A42-01456-22/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2022:0607.A420145622.8.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2022.gada 7.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese A.Tauriņa,

piedaloties pieteicējas Eiropas komercsabiedrības „Balcia Insurance SE" pārstāvei /pers. B/ un pilnvarotajam pārstāvim /pers. C/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvēm Evitai Kuzmai un Valentīnai Morozovai un biedrības "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošināšanas birojs" pārstāvim Mārtiņam Daģim,

atklātā tiesas sēdē mutvārdu procesā, izmantojot *Microsoft Teams* videokonferenču rīku, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Eiropas komercsabiedrības „Balcia Insurance SE" pieteikumu par biedrības „Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" 2021.gada 28.jūlija lēmuma Nr.4 atcelšanu daļā par iestāšanās naudas 137 639 *euro* samaksu un biedrības 2021.gada 9.augusta lēmuma Nr.15 atzīšanu par prettiesisku, un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 153 549, 28 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja Eiropas komercsabiedrība „Balcia Insurance SE" 2021.gada 7.maijā vērsās biedrībā „Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" (turpmāk – Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs), lūdzot uzņemt pieteicēju par biedru.

Ar Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru sapulces 2021.gada 28.jūlija lēmumu Nr.4 (turpmāk – uzņemšanas lēmums) pieteicēja uzņemta par biedru un pieteicējai uzdots līdz 2021.gada 7.augustam samaksāt iestāšanās naudu 137 639 *euro* un vienreizējo iemaksu 7000 *euro* Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (turpmāk – OCTA) garantijas fondā (turpmāk – Garantijas fonds).

Ar Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja 2021.gada 9.augusta lēmumu Nr.15 (turpmāk – izslēgšanas lēmums) (turpmāk kopā arī – lēmumi) pieteicēja izslēgta no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja, jo noteiktajā termiņā nebija samaksājusi iestāšanās naudu un vienreizējo iemaksu Garantijas fondā.

Minētos lēmumus pieteicēja apstrīdēja Finanšu ministrijā, kas informēja pieteicēju, ka Finanšu ministrija saskaņā ar tiesību normām tās tiesiskajās attiecībās ar Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroju nav atzīstama par padotības kārtībā augstāku iestādi Administratīvā procesa likuma 1.panta otrās daļas un 76.panta otrās daļas izpratnē, tāpēc Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja lēmumi ministrijā nav apstrīdami.

[2] Nepiekrītot lēmumiem un Finanšu ministrijas viedoklim, pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā, norādot turpmāk minēto.

[2.1] Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs ir prettiesiski noteicis pienākumu veikt iestāšanās naudas samaksu, jo Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojam nav tiesību par valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pieprasīt tādu atlīdzību, kas nav skaidri noteikta normatīvajos aktos. Normatīvie akti neparedz Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja tiesības pieprasīt iestāšanās naudu apdrošināšanas sabiedrībai, kura vēlas iegūt Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusu, lai sniegtu OCTA pakalpojumu. To atzinusi arī Finanšu ministrija un Tieslietu ministrija, norādot, ka Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumā (turpmāk – OCTA likums) noteiktais Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja regulējums neparedz Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja tiesības pieprasīt iestāšanās naudu apdrošināšanas sabiedrībai, kura vēlas iegūt Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusu, lai sniegtu OCTA pakalpojumu.

[2.2] Izslēgšanas lēmums ir pieteicējai nelabvēlīgs administratīvais akts, jo atņem tai tiesības piedalīties OCTA tirgū. Līdz ar to šādu lēmumu Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs varēja pieņemt tikai uz ārējā normatīvā akta pamata, nevis uz Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu pamata. Tomēr, izslēgšanas lēmums ir pamatots tikai ar Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu 3.5.punktu, kas ir uzskatāms par iekšējo normatīvo aktu, kam attiecībā uz izslēgšanas lēmumu varēja būt tikai informatīvs raksturs. Līdz ar to Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 11.panta un 67.panta ceturto un sesto daļu, kas ir pamats atzīt, ka izslēgšanas lēmums nav tiesisks un ir pamats to atcelt.

[2.3] OCTA likums neparedz Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdes tiesības pieņemt lēmumu par biedru izslēgšanu. Šāda lēmuma pieņemšana ir tikai Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja kopsapulces kompetencē, turklāt tikai tad, ja kāds no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedriem atkārtoti nepilda OCTA likuma 17.pantā minētos pienākumus. Cita, OCTA likuma 17.pantā neparedzēta pienākuma nepildīšana, pati par sevi nav un nevar būt pamats biedra izslēgšanai no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja. Līdz ar to Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūti, kuru 3.5.apakšpunkts paredz, ka, ja biedrs nesamaksā iestāšanās naudu un vienreizējo iemaksu Garantijas fondā desmit dienu laikā no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru sapulces lēmuma par pretendenta uzņemšanu par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru, Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdei saskaņā ar Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja sapulces lēmumu ir tiesības pārskatīt lēmumu par biedra uzņemšanu Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojā, ir pretrunā ar OCTA likumā noteikto kārtību, kādā var tikt pieņemts lēmums par biedra izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja, pamatojoties uz Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtiem. Lēmumu par biedra izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja var pieņemt tikai biedru kopsapulce OCTA likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā.

[2.4] Izslēgšanas lēmums neatbilst arī Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtiem. Proti, Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu 3.10.apakšpunkts paredz, ka biedra dalība birojā tiek izbeigta, viņam izstājoties no biroja vai arī izslēdzot no biroja. Par biedra izslēgšanu lēmumu pieņem sapulce. Konkrētajā lietā šādu lēmumu ir pieņēmusi Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valde. Attiecīgi izslēgšanas lēmums ir pieņemts pretēji

Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtiem, jo no statūtiem neizriet šāds Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdes pilnvarojums.

Tāpat arī, gadījumi, kad biedrs var tikt izslēgts no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja ir noteikti Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu 3.13.apakšpunktā, starp tiem nav gadījums, dēļ kura pieteicēju izslēdza no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja.

[2.5] Pieteicēja plānoja uzsākt OCTA pakalpojuma sniegšanu no 2021.gada 1.septembra, sakarā ar to tika veiktas ievērojamas investīcijas, proti, tika veikta darbinieku atlase, ierīkotas jaunas darba vietas un veiktas nepieciešamās izmaiņas struktūrvienību darbībā, darbiniekiem tika maksātas darba algas un ar to saistītie nodokļi, kā arī apdrošināta darbinieku veselība. Nesniedzot OCTA pakalpojumus, pieteicējai nav iespējams gūt peļņu un tādējādi saņemt ienākumus veikto investīciju atmaksāšanai. OCTA kā atsevišķa produkta pakalpojuma sniegšana nav iespējama bez papildus darba spēka piesaistīšanas. Sakarā ar to, ka pieteicēja plānoja uzsākt OCTA pakalpojuma sniegšanu no 2021.gada 1.septembra darbā tika pieņemti septiņi darbinieki, kuri tika attiecīgi apmācīti un sagatavoti. Sakarā ar izslēgšanas lēmuma pieņemšanu, pieteicēja nav tiesīga sniegt OCTA pakalpojumu, kas nozīmē, ka speciāli OCTA pakalpojumu sniegšanai pieņemtie un apmācītie darbinieki kopš 2021.gada 1.septembra atrodas piespiedu dīkstāvē. Dīkstāves laikā pieteicējai ir jāmaksā šiem darbiniekiem darba samaksa, jāveic attiecīgie nodokļu maksājumi, kā arī jāsedz ar jaunu darba vietu izveidošanu un uzturēšanu saistītie izdevumi, kas ņemot vērā iespēju darboties OCTA tirgū, ir atzīstami par tiešiem zaudējumiem, kas jau ir cēlušies, Civillikuma 1770.-1774.panta izpratnē. Pieteicēja lūdz atlīdzināt radušos zaudējumus 153 548,28 *euro* apmērā.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2021.gada 17.novembra lēmumu pieteikumu atteikts pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo tas nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Ar Senāta 2022.gada 1.februāra lēmumu lietā Nr.SKA-564/2022 Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2021.gada 17.novembra lēmums atcelts un jautājums par pieteikuma virzību nodots jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā, norādot, ka Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja lēmumi par apdrošināšanas sabiedrības uzņemšanu vai izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja ir administratīvie akti un ir apstrīdami Finanšu ministrijā.

[4] Finanšu ministrija rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteikums ir pamatots, norādot turpmāk minēto.

[4.1] OCTA likumā noteiktais Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja regulējums neparedz Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja tiesības pieprasīt iestāšanās naudu apdrošināšanas sabiedrībai, kura vēlas iegūt Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusu, kas ir obligāts nosacījums, lai apdrošināšanas sabiedrība varētu iegūt tiesības veikt sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu Latvijas Republikā. Proti, no OCTA likuma 17.panta piektās daļas regulējuma kopsakarā ar OCTA likuma 1.panta 6.punktā ietverto termina „apdrošinātājs" skaidrojumu, secināms, ka tieši apdrošinātājam, kurš jau ir ieguvis Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusu, ir pienākums veikt attiecīgus maksājumus Garantijas fonda uzkrāšanai, ceļu satiksmes negadījumu novēršanas pasākumu veikšanai un Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai. Savukārt no OCTA likuma 17.panta septītās daļas regulējuma izriet, ka, izbeidzot savu dalību Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojā, apdrošinātajam ir pienākums izpildīt saistības pret Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroju, kas apdrošinātajam radās laikā, kad tas darbojās Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusā. Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbību regulē OCTA likums, kurā nav paredzētas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja tiesības pieprasīt iestāšanās naudu apdrošināšanas sabiedrībai, kura vēlas iegūt Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusu.

[4.2] Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja pieprasītā iestāšanās nauda paredz segt iepriekšējo periodu izmaksas, kuras faktiski jau vienreiz ir segtas atbilstoši OCTA likuma 17.panta piektās daļas 3.punktam, tādējādi pieprasot vienus un tos pašus izdevumus segt dubultā apmērā. Turklāt šie izdevumi ir radušies laikā, kad attiecīgā apdrošināšanas sabiedrība vēl nav bijusi Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedrs, tai nav bijis OCTA likumā noteikts pienākums šādus izdevumus segt, nedz arī iespējas darboties Latvijas tirgū un gūt ienākumus no komercdarbības konkrētajā jomā. Tāpat situācija, kad esošie tirgus dalībnieki var lemt par iestāšanās maksu jaunam tirgus dalībniekam, kam nav iespējas piedalīties lēmuma pieņemšanā, rada konkurences ierobežošanas riskus, tostarp, esošajiem tirgus dalībniekiem veidojas interešu konflikts, lemjot par cita tirgus dalībnieka izmaksām ienākšanai tirgū.

[5] Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs rakstveida paskaidrojumā norāda turpmāk minēto.

[5.1] Pieteikumā ietvertais prasījums ir vērtējams kā prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Proti, lai arī Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs ir pieņēmis lēmumu par uzņemšanu un lēmumu par izslēgšanu, tie vērtējami kā atteikums uzņemt pieteicēju par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru. Šādu divu atsevišķu lēmumu pieņemšana izrietēja no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtiem un prakses, kura veidojusies ilgstošas darbības rezultātā, uzskatot, ka Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs pilnībā darbojas privāto tiesību jomā. Proti, savā praksē Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs darbojās kā biedrība atbilstoši Biedrību un nodibinājumu likumā noteiktajiem darbības principiem un Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja mērķis nebija izdot administratīvo aktu. Tomēr, vērtējot uzņemšanas lēmumu un izslēgšanas lēmumu to kopsakarībā no publisko tiesību skatu punkta, redzams, ka ar abiem minētajiem lēmumiem kopā faktiski ir atteikts uzņemt pieteicēju par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru, kamēr pieteicēja neizpilda Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu 3.5.apakšpunkta noteikumus par iestāšanās naudas samaksu un iemaksu Garantijas fondā. Tādējādi, vērtējot no publisko tiesību perspektīvas, redzams, ka administratīvais process Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojā ir noslēdzies ar negatīvu administratīvo aktu – atteikumu uzņemt pieteicēju par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru. Proti, pēc uzņemšanas lēmuma un izslēgšanas lēmuma tiesiskās attiecības starp Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroju un pieteicēju nebija mainījušās, jo pieteicēja nebija kļuvusi par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru. Prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicēja kļūtu par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru bez iestāšanās naudas samaksas ir nepamatots un neatbilstošs vienlīdzības principam un tāpēc noraidāms.

[5.2] Pat ja Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja lēmumi par biedru uzņemšanu un izslēgšanu ir administratīvie akti, apgalvojums, ka iestāšanās naudas samaksas pienākums ir prettiesisks, nav pamatots. Šāda pienākuma tiesiskais pamats izriet no OCTA likuma un vienlīdzības principa. Proti, OCTA likuma 17.panta piektās daļas 3.punkts noteic, ka papildus citiem maksājumiem apdrošinātāja pienākums ir veikt maksājumus Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai. OCTA likuma 46.panta otrās daļas 6.punkts nosaka, ka Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru sapulcei ir tiesības noteikt Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un samaksas kārtību. OCTA likuma 48.pants paredz, ka Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbību finansē apdrošinātāji kopsapulces noteiktajā apmērā un kārtībā un šī panta otrā daļa nosaka, ka apdrošinātāju maksājumiem jābūt pietiekamiem, lai nodrošinātu šajā likumā noteikto Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja uzdevumu un mērķu īstenošanu. Vienlaikus Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbību atbilstoši OCTA likuma 43.panta otrajai daļai regulē arī Biedrību un nodibinājuma likums, kura 25.panta otrās daļas 4.punkts noteic, ka biedrības savos statūtos norāda biedru iestāšanās un izstāšanās priekšnoteikumus. Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu 3.5.apakšpunktā noteikts, ka gadījumā, ja Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru sapulce ir pieņēmusi lēmumu par pretendenta (jauna biedra) uzņemšanu par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru, biedram 10 dienu laikā no šāda lēmuma pieņemšanas dienas jāiemaksā Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja norēķinu kontā iestāšanās nauda saskaņā ar Transportlīdzekļu

apdrošinātāju biroja biedru sapulces lēmumu un vienreizējā iemaksa Garantijas fondā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Ja biedrs iestāšanās naudu un vienreizējo iemaksu Garantijas fondā nesamaksā 10 dienu laikā, Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdei saskaņā ar biedru sapulces lēmumu ir tiesības pārskatīt lēmumu par biedra uzņemšanu Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojā.

Līdz ar to ārējos normatīvajos aktos ir tieši noteiktas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja kopsapulces (biedru sapulces) tiesības noteikt apmēru maksājumiem, kas nepieciešami Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai. Statūtos kā šādi maksājumi Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai ir paredzēta iestāšanās nauda un biedru regulārie maksājumi Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai. Lai arī šie maksājumi it kā ir nodalīti Statūtu 5.1.1. un 5.1.2.apakšpunktā, tomēr to nevar uzskatīt par iemeslu, lai iestāšanās naudu neatzītu par maksājumu, kas paredzēts Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai. Proti, abi šie maksājumi ir paredzēti Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai, kas izriet arī no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu 4.10.1.apakšpunkta.

[5.3] Iestāšanās naudas mērķis ir finansiālā sloga taisnīga sadale starp esošajiem biedriem un jauno biedru Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja un jauno biedru Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja infrastruktūras izveidošanā un attīstībā. Iestāšanās nauda aprēķināta, izmantojot proporcionālu, visiem biedriem līdzvērtīgu finanšu sloga sadali un vienotus principus. Līdz ar to, Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtos noteiktais iestāšanās naudas pienākums ir atbilstošs OCTA likumam, kurā skaidri noteiktas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja kopsapulces tiesības noteikt maksājuma apmēru Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai, kuru ir pienākums maksāt biedriem vai apdrošināšanas sabiedrībām, kas vēlas kļūt par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedriem.

Apstāklis, ka likumdevējs konkrētajā gadījumā OCTA likumā noteicis no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 43.[1]panta atšķirīgu samaksas veidu, nevar ietekmēt secinājumus par to, ka iestāšanās naudas maksājumu Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs ir noteicis atbilstoši OCTA likumā paredzētajam. Šajā lietā ir atšķirīgi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kā „Mototrašu licenzēšanas lietā", jo šajā lietā Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja kopsapulces tiesības noteikt Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja uzturēšanai nepieciešamos maksājumus tieši izriet no OCTA likuma.

[5.4] Pieteicējas nostāju, ka tai vispār nebūtu jāmaksā iestāšanās nauda, nevar atzīt par tiesisku un vienlīdzības principam atbilstošu, jo iestāšanās naudas samaksu ir veikušas sešas apdrošināšanas sabiedrības, kuras ir kļuvušas par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedriem. Līdz ar to gadījumā, ja pieteicējai netiktu noteikts pienākums veikt iestāšanās naudas samaksu, pieteicēja nepamatoti tiktu nostādīta ievērojami labvēlīgākā situācijā, nekā pārējie Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedri. Līdz ar to pienākums pieteicējai veikt iestāšanās naudas iemaksu ir atbilstošs OCTA likumam un vienlīdzības principam, līdz ar to nav pamata apmierināt pieteicējas pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Pieteicēja arī zināja par pienākumu veikt iestāšanās naudas samaksu, lai kļūtu par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru un pauda gatavību iestāšanās naudas maksājumu veikt, tikai nepiekrita aprēķinātajam iestāšanās naudas apmēram. Tas izriet no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja un pieteicējas sarakstes ar pieteicēju.

[6] Ar Finanšu ministrijas 2022.gada 16.maija lēmumu Nr.1.1-7/12/53 cita starpā uzņemšanas lēmums daļā par iestāšanās naudas samaksu atzīts par prettiesisku. Tādējādi tiesiskais strīds daļā par noteikto iestāšanās naudas samaksu faktiski ir izbeidzies.

[7] Tiesas sēdē, lietas dalībnieki piekrita tiesvedības izbeigšanai pieteikuma daļā par uzņemšanas lēmumā noteiktās iestāšanās naudas atzīšanu par prettiesisku.

Par tiesvedības izbeigšanu pieteikuma daļā par izslēgšanas lēmuma atcelšanu Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja pārstāvis tiesas sēdē uzturēja viedokli, ka tā kā saskaņā ar Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu 36.punktu biedra tiesības tiek iegūtas ar brīdi, kad ir iemaksāta iestāšanās nauda, uzņemšanas lēmums un izslēgšanas lēmums kopā bija atteikums pieteicēju uzņemt par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru. Proti, pieteicēja nekad nav kļuvusi par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru, tāpēc tiesvedība par izslēgšanas lēmumu būtu izbeidzama.

Finanšu ministrijas pārstāve norādīja, ka arī izslēgšanas lēmumu uzskatīja par procesuālu lēmumu, ar kuru tiek konstatēts fakts, ka iemaksa nav veikta, kurš pats par sevi nerada tiesiskas sekas.

Savukārt pieteicējas pārstāvis norādīja, ka pieteicēja ar uzņemšanas lēmumu bija uzņemta par biedru un ar izslēgšanas lēmumu izslēgta no biedru saraksta.

Finanšu ministrija papildus norādīja, ka pieteicēja nav veikusi iemaksu 7000 *euro* apmērā Garantijas fondā, tāpēc Finanšu ministrija neatzīst pieteikumu daļā par izslēgšanas lēmuma atzīšanu par prettiesisku.

Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē uzturēja prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, norādot, ka konkrētajā gadījumā pieteicēja ir tiesīga pieprasīt zaudējumus uzreiz, nevēršoties iestādē, jo, zaudējumi radušies, tāpēc, ka Finanšu ministrija, pēc tam, kad pieteicēja vērsās Finanšu ministrijā, lēmumus neatcēla. Vēršoties Finanšu ministrijā ar iesniegumu pieteicējai zaudējumi vēl nebija nodarīti. Finanšu ministrija norādīja, ka kā iestāde nav vērtējusi jautājumu par zaudējumu atlīdzināšanu, tāpēc nav ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība un pieteikums daļā par zaudējumu atlīdzināšanu ir atstājams bez izskatīšanas.

Motīvu daļa

I

Par uzņemšanas lēmumu daļā par iestāšanās naudas samaksu

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 7.punktu tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja tiesiskais strīds, kas bija par pamatu pieteikuma iesniegšanai tiesā, izbeidzies, piemēram, noslēdzot administratīvo līgumu, iestādei atceļot pārsūdzēto administratīvo aktu vai atzīstot pārsūdzēto administratīvo aktu par prettiesisku, spēkā neesošu vai spēku zaudējušu.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 283.panta pirmo daļu, par tiesvedības izbeigšanu tiesa (tiesnesis) pieņem motivētu lēmumu atsevišķa procesuālā dokumenta veidā. Pirms jautājuma izlemšanas tiesa (tiesnesis) uzaicina administratīvā procesa dalībniekus sniegt viedokli par tiesvedības izbeigšanu, izņemot gadījumu, kad pieteicējs ir atteicies no pieteikuma.

Ņemot vērā, ka ar Finanšu ministrijas 2022.gada 16.maija lēmumu Nr.1.1-7/12/53 cita starpā uzņemšanas lēmums daļā par iestāšanās naudas samaksu atzīts par prettiesisku, secināms, ka tiesiskais strīds minētajā prasījuma daļā ir izbeidzies. Tiesas sēdē lietas dalībnieki neiebilda tiesvedības izbeigšanai pieteikuma daļā par iestāšanās lēmuma atzīšanu par prettiesisku daļā par iestāšanās naudas samaksu, tādēļ tiesvedība šajā daļā ir izbeidzama.

II

Par izslēgšanas lēmumu

[9] Attiecībā uz izslēgšanas lēmumu tiesa konstatē, ka tā kā lēmums par pieteicējas izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja ir izpildīts ir iespējams tikai vērtēt tā tiesiskumu.

Sākotnēji tiesa atzīst par nepieciešamu noskaidrot izslēgšanas lēmuma tiesisko dabu, jo atbildētāja pārstāvji uzskata, ka izslēgšanas lēmums nerada pieteicējai tiesiskās sekas, proti, nav administratīvais akts, tādējādi prasījums par tā atcelšanu vai tiesiskuma izvērtējumu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

Šādu viedokli atbildētāji pamato ar to, ka tā kā pieteicēja nebija izpildījusi uzņemšanas lēmumā noteikto pienākumu iemaksāt iestāšanās naudu un maksājumu Garantijas fondā, pieteicēja neieguva Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusu un tiesības sniegt OCTA pakalpojumus, līdz ar to izslēgšanas lēmumam ir deklaratīvs raksturs un to varēja arī nepieņemt.

Tiesa minētajam viedoklim nepiekrīt turpmāk norādīto iemeslu dēļ.

OCTA likuma 1.panta 6.punktā ir skaidrots, ka apdrošinātājs minētā likuma izpratnē ir persona, kurai ir tiesības veikt transportlīdzekļa īpašnieka vai tiesīgā lietotāja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu un kura ir Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedrs.

Savukārt minētā likuma 17.panta piektā daļa noteic, ka apdrošinātāja pienākums ir ieskaitīt maksājumus šādos Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja kontos: 1) Garantijas fondā; 2) ceļu satiksmes negadījumu novēršanas pasākumu veikšanai; 3) Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības nodrošināšanai.

OCTA likuma 17.panta septītā daļa noteic, ka katrs apdrošinātājs arī pēc tam, kad ir izbeidzis dalību Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojā, pilda savas saistības un sedz administratīvos izdevumus, kas radušies laikā, kad tas bija Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedrs.

No minētajām tiesību normām secināms, ka maksājumu veikšanas pienākums apdrošinātājam iestājas brīdī, kad tas jau ir kļuvis par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru.

Tādējādi secināms, ka pieteicēja par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru kļuva ar uzņemšanas lēmuma pieņemšanas dienu, bet lai tā varētu uzsākt OCTA pakalpojumu sniegšanu, pieteicējai bija pienākums veikt OCTA likumā noteiktos maksājumus.

Saskaņā ar OCTA likuma 46.panta otrās daļas 3.punktu kopsapulcei ir tiesības pieņemt lēmumu par apdrošinātāja izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja, ja atkārtoti netiek pildīti šā likuma 17.pantā minētie apdrošinātāja pienākumi.

No minētā izriet, ka gadījumā, ja apdrošinātājs atkārtoti neveic OCTA likuma 17.pantā noteiktos pienākumus (tai skaitā neveic noteiktos maksājumus), Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru kopsapulce pieņem lēmumu par apdrošinātāja izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja.

Ievērojot minēto tiesa atzīst, ka ar izslēgšanas lēmumu pieteicējai tika radītas tiesiskās sekas un pieteicēja zaudēja Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedra statusu, turklāt, ja šāds lēmums netiktu pieņemts, pieteicēja joprojām būtu atzīstama par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru. Tādējādi tiesas kompetencē ir vērtēt izslēgšanas lēmuma tiesiskumu.

[10] Ar izslēgšanas lēmumu pieteicēja pamatojoties uz Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja statūtu (turpmāk – Statūti) 3.5.punktu ir izslēgta no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja.

Statūtu 3.5.punkts noteic, ka gadījumā, ja Sapulce ir pieņēmusi lēmumu par pretendenta uzņemšanu par Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru, biedram desmit dienu laikā no šāda lēmuma pieņemšanas dienas, jāiemaksā Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja norēķinu kontā iestāšanās nauda saskaņā ar Sapulces lēmumu un vienreizējā iemaksa Garantijas fondā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Ja biedrs iestāšanās naudu un vienreizējo iemaksu Garantijas fondā desmit dienu laikā neiemaksā, Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdei saskaņā ar Sapulces lēmumu ir tiesības pārskatīt lēmumu par biedra uzņemšanu Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojā.

Tātad pamatojums lēmuma pieņemšanai ir bijis apstāklis, ka pieteicēja nav veikusi maksājumu Garantijas fondā un iestāšanās naudas maksājumu. Par minēto faktu lietā nav strīda.

Pieteicēja norādījusi, ka ievērojot to, ka izslēgšanas lēmumu pieņēmusi Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valde, nevis biedru kopsapulce, kā to noteic OCTA likuma 46.panta otrā daļa, secināms, ka to nav izdevusi kompetentā institūcija un tas ir prettiesisks.

Tiesa minēto pieteicējas iebildumu atzīst par nepamatotu, jo 2021.gada 28.jūlijā Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedru kopsapulce vienlaikus ar lēmumu par pieteicējas uzņemšanu biedrībā un maksājumu noteikšanu ir lēmusi pilnvarot Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdi lemts par pieteicējas izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja gadījumā, ja pieteicēja noteiktos maksājumus neveic. Tādējādi kopsapulce lēmuma pieņemšanu deleģējusi Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdei, kas savukārt 2021.gada 9.augustā, konstatējot, ka maksājumi nav veikti, pieņēma lēmumu par pieteicējas izslēgšanu no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja. Tādējādi tiesa konstatē, ka lēmumu ir pieņēmusi kompetentā institūcija.

Izslēgšanas lēmums pieņemts tādēļ, ka pieteicēja nebija veikusi iestāšanās naudas maksājumu un maksājumu Garantijas fondā.

Saskaņā ar OCTA likuma normām jebkura likumā noteiktā maksājuma neveikšana ir pamats izslēgšanai no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja. Ievērojot to, ka pieteicēja nebija veikusi maksājumu Garantijas fondā, nav nozīmes tam, ka iestāšanās maksas noteikšana tika atzīta par prettiesisku, jo maksājuma neveikšana Garantijas fondā ir patstāvīgs pamats izslēgšanai no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja.

Ievērojot konstatētos tiesiskos un faktiskos apstākļus, tiesa atzīst, ka izslēgšanas lēmums ir tiesisks administratīvais akts.

III
Par zaudējumu atlīdzināšanu

[11] Pieteicēja lūdz atlīdzināt ar prettiesisku administratīvo aktu tai nodarītos mantiskos zaudējumus 153 549, 28 *euro* apmērā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 93.panta pirmajai daļai, iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu, vienlaicīgi var prasīt atlīdzinājumu.

Ja administratīvo aktu vai faktisko rīcību var pārsūdzēt tiesā bez apstrīdēšanas vai, ja zaudējumus vai kaitējumu nodarījusi augstāka iestāde apstrīdēšanas procesā, pieteikumā par administratīvā akta vai faktiskās rīcības pārsūdzēšanu vienlaicīgi var prasīt arī atlīdzinājumu (minētā panta otrā daļa).

Ja atlīdzinājums nav prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu, iesniegumu par atlīdzinājumu var iesniegt iestādei, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu. Atlīdzinājumu iestādei var prasīt, ja ir pabeigta attiecīgās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības (minētā panta trešā daļa).

Lai gan pieteicēja ir norādījusi, ka zaudējumi radās pēc tam, kad pieteicēja bija vērsusies Finanšu ministrijā, no lietas materiāliem un tiesas sēdē norādītā, secināms, ka pieteicēja atlīdzinājuma prasījumu acīmredzami saista ar faktu, ka pieteicēja tika izslēgta no Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja.

Tātad pieteicējas izteiktā atlīdzinājuma prasījuma pamatā ir ar izslēgšanas lēmumu radītās tiesiskās sekas, nevis kāda atsevišķa Finanšu ministrijas rīcība apstrīdēšanas procesā.

Tas nozīmē, ka, lai prasījums par mantiskā kaitējuma atlīdzinājumu būtu pieļaujams, pieteicējai šāds prasījums bija jāizsaka, jau apstrīdot izslēgšanas lēmumu, tomēr pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā *(lietas 1.sējuma 35., 36.lapa)* neprasīja zaudējumu atlīdzinājumu un ar atlīdzinājuma

prasījumu iestādē ir vērsusies dienu pirms lietas iztiesāšanas, nevis apstrīdot izslēgšanas lēmumu, līdz ar to tiesa atzīst, ka šajā pieteikuma daļā nav ievērota likumā noteiktā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtība.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto tiesa atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

Ņemot vērā minēto, pieteikums daļā par zaudējumu atlīdzināšanu 153 549,28 *euro* apmērā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punktu, ir atstājams bez izskatīšanas.

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Pieteicēja par pieteikuma iesniegšanu samaksājusi valsts nodevu 30 *euro*.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Ņemot vērā, ka šajā administratīvajā lietā atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātā iestāde ir Finanšu ministrija, tad pieteicējas samaksātā valsts nodeva 30 *euro* ir piespriežama no Finanšu ministrijas un tā jāatlīdzina no Finanšu ministrijas budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.– 251.pantu, 278.panta pirmās daļas 1.punktu, 282.panta 7.punktu un 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

izbeigt tiesvedību Eiropas komercsabiedrības „Balcia Insurance SE" pieteikuma daļā par biedrības "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošināšanas birojs" 2021.gada 28.jūlija lēmuma Nr.4 atzīšanu par prettiesisku daļā par iestāšanās naudas 137 639 *euro* samaksu.

Atstāt bez izskatīšanas Eiropas komercsabiedrības „Balcia Insurance SE" pieteikumu daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 153 549,28 *euro* apmērā.

Noraidīt Eiropas komercsabiedrības „Balcia Insurance SE" pieteikumu daļā par biedrības "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošināšanas birojs" 2021.gada 9.augusta lēmuma Nr.15 atzīšanu par prettiesisku.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu Eiropas komercsabiedrībai „Balcia Insurance SE" (reģ.Nr.40003159840) tās samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā, kas atlīdzināma no administratīvajā lietā pieaicinātās iestādes Finanšu ministrijas budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese (*paraksts*) A. Tauriņa

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese A. Tauriņa
Rīgā 2022.gada 7.jūnijā